

Zdravstveni pokazatelji i mjere za poboljšanje zdravlja školske djece i studenata Splitsko-dalmatinske županije

(Health indicators of school and university health in the Splitsko Dalmatinska County and measures for improvement)

Željka Mijaković, Fani Balarin, Ina Utrobičić

Služba za školsku medicinu

Zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije

Ključne riječi: projekt „Županijsko zdravlje“, učenici i studenti Splitsko-dalmatinske županije, zdravstveni pokazatelji, prijedlozi

Tijekom 2005.godine sve službe našeg zavoda sudjelovale su u projektu „Županijsko zdravlje“.U okviru tog projekta Služba za školsku medicinu, uz ostale podatke, predočila je neke značajnije pokazatelje zdravstvenog stanja učenika i redovitih studenata 1. godine studija kao i neke od uvjeta u školama, koji mogu utjecati na zdravlje učenika.

Isto tako, u zaključnom dijelu prikaza naše Službe, ponuđeni su neki prijedlozi za poboljšanje sadašnjeg stanja.

Službe za školsku medicinu u sustavu županijskih Zavoda za javno zdravstvo uspostavljene su 1998.godine. Služba za školsku medicinu ZZJZ Splitsko-dalmatinske županije broji 20 timova koji su zaduženi za provedbu mjera specifične i preventivne zdravstvene zaštite učenika osnovnih i srednjih škola naše županije te od 2003.godine i redovitih studenata Sveučilišta u Splitu.

Slijedi tablica s prikazom broja odgojno-obrazovnih ustanova i broja učenika i studenata šk.god.2003./04.

	Broj ustanova	Broj učenika / studenata
OSNOVNE ŠKOLE	93 (mat.)	44 114
SREDNJE ŠKOLE	46	22 294
POSEBNE USTANOVE	3	398
FAKULTETI	13	9 410
UKUPNO	155	76 216

Sve Službe za školsku medicinu u RH provode mjere preventivne zdravstvene zaštite učenika i redovitih studenata na osnovu jedinstvenog Programa čiji su važniji sadržaji:

SISTEMATSKI PREGLEDI učenika 1., 5., 8.raz.osnovne škole; 1.raz.srednje škole i redovitih studenata 1.godine studija

CIJEPLJENJA prema godišnjem provedbenom Programu obveznih cijepljenja

PROMICANJE ZDRAVLJA – ZDRAVSTVENO ODGOJNE AKTIVNOSTI za učenike, učitelje i roditelje

SAVJETOVALIŠNI RAD – kroz individualni rad s učenicima, roditeljima i učiteljima pružanje stručne pomoći u razrješavanju različitih problema vezanih uz školovanje, rast, razvoj i sazrijevanje djece i mladeži

SUDJELOVANJE U RADU POVJERENSTVA za ocjenu psihofizičke sposobnosti djece za upis u školu i utvrđivanje primjerenog oblika školovanja učenika s teškoćama u razvoju

NADZOR NAD HIGIJENSKO-SANITARNIM UVJETIMA u školama, školskim kuhinjama, đačkim i

studentskim domovima

PREGLEDI za utvrđivanje sposobnosti za upis na fakultet

PREGLEDI za prijem u studentski dom

Kroz provedbu navedenih mjera preventivne zdravstvene zaštite timovi Službe za školsku medicinu usmjereni su očuvanju i unaprjeđenju zdravlja učenika i studenata. Prikupljanjem i obradom podataka dobivenih tijekom različitih aktivnosti iz Programa, prate se neki pokazatelji zdravstvenog stanja populacije u skrbi, na osnovu kojih je moguće procjenjivati prioritete te planirati sadržaj i opseg daljih mjera preventivne zdravstvene zaštite.

Rezultati dobiveni tijekom sistematskih pregleda učenika 1., 5., i 8.razreda osnovnih i 1.raz.srednjih škola u našoj županiji ukazuju na to da je problem povećane tjelesne težine prisutan u svim pregledanim populacijama učenika te da raste s uzrastom (u 1.raz.osn.škole oko 8%, a u 1.raz.sred.škole oko 12%). Detaljnijom raščlambom prikupljenih podataka uočava se da je istovremeno, posebno među učenicima na području Zagore, prisutan i problem pothranjenosti kod 5%-7,5%pregledanih učenika.

Nadalje, dobiveni rezultati pokazuju da su nepravilno tjelesno držanje i deformacije kralježnice u značajnom postotku prisutni kod učenika osnovnih i srednjih škola te da postotak raste s uzrastom učenika.Naime, kod učenika 1.raz.osnovne škole postotak iznosi 17,9%, u 8.raz. 42,2%, a u 1.raz.srednje škole 53,3%.

Rezultati dobiveni sistematskim pregledima studenata 1.godine pokazuju da je problem povećane tjelesne težine u značajnoj mjeri prisutan i u toj populaciji i to kod oko 18% pregledanih studenata i 12% studentica u našoj županiji.

Povišen krvni tlak utvrđen je kod oko 12% pregledanih studenata, a 16%anketiranih studenata i oko 15% studentica izjavilo je da dnevno puši više od 5 cigareta.

Navedeni podaci jasno ukazuju na to da su rizici za nastanak kroničnih bolesti srca i krvnih žila, u dobroj mjeri već prisutni u studentskoj populaciji.

Uz ostale sadržaje,kao što su sistematski pregledi i cijepljenja, timovi školske medicine provode zdravstveno-odgojne aktivnosti. Putem predavanja,radionica i tribina vrši se promicanje zdravlja i zdravih stilova življenja što, uz ostale, ima za cilj i prevenciju ovisnosti.

Nadalje, školski liječnici u svom redovitom savjetovališnom radu (najmanje 1x put tjedno) učenicima, roditeljima i ostalim korisnicima pružaju stručnu pomoć u razrješavanju različitih pitanja i problema vezanih uz školovanje, izbor zanimanja, rast i razvoj, reproduktivno zdravlje, ovisnosti...

Tijekom našeg osmogodišnjeg rada, prateći određene pokazatelje zdravstvenog stanja i psihofizičkog razvoja školske djece i mladeži, a od 2003.godine i studenata, te „oslušujući“ njihove potrebe, u Službi smo ,iznad standarda HZZO-a, uspostavili tri posebna Savjetovališta:

* SAVJETOVALIŠTE KOD TEŠKOĆA U UČENJU I PONAŠANJU

* SAVJETOVALIŠTE ZA MLADE

* SAVJETOVALIŠTE ZA PREVENCIJU BOLESTI SRCA I KRVNIH ŽILA

Korištenje uslugama svih navedenih Savjetovališta je besplatno. U Savjetovalištimarade, tijekom redovnog radnog vremena, djelatnici Službe za školsku medicinu i to specijalisti školske medicine i prof.logoped te dva suradnika iz Službe za prevenciju bolesti ovisnosti, prof.defektolog/psihoterapeut i prof.psiholog, koji u Savjetovalištu rade samo 2 puta tjedno.

Uvjeti rada u školi značajno utječu na zdravlje učenika i rezultate učenja, kako u osnovnim, tako i u srednjim školama.Slijedi tabelarni prikaz nekih značajnijih uvjeta rada u školama u našoj županiji.

- OSNOVNE ŠKOLE -

BROJ ŠKOLA	RAD U SMJENAMA	BROJ STRUČNIH SURADNIKA	PROSTOR ZA TZK	ŠKOLSKA KUHINJA
PRIOBALJE: 50	39	63	33	15
OTOCI: 13	7	5	5	4
ZAGORA: 30	19	48,5	16	7
UKUPNO: 93	65	116,5	54	26

- SREDNJE ŠKOLE -

BROJ ŠKOLA	RAD U SMJENAMA	BROJ STRUČNIH SURADNIKA	PROSTOR ZA TZK	ŠKOLSKA KUHINJA
PRIOBALJE: 31	25	28,5	11	2
OTOCI: 6	4	4,33	3	2
ZAGORA: 9	6	10,5	6	1
UKUPNO: 46	35	43,33	20	5

Prema prikazanim podacima, oko 2/3 osnovnih i srednjih škola naše županije radi u smjenama. U prosjeku, svaka osnovna škola ima tek nešto više od jednog stručnog suradnika. Prostor za nastavu TZK ima tek nešto više od 50% osnovnih, a manje od 50% srednjih škola. Školske kuhinje ima tek manji broj osnovnih i srednjih škola, a obrok se priprema samo u nekima od njih.

ZAKLJUČAK:

Djelatnici naše Službe svjesni su činjenice da su djeca najveće bogatstvo i da je za njih vrijedno sve učiniti. Iz rezultata i spoznaja do kojih smo došli tijekom svog dosadašnjeg rada proistječu prijedlozi za poboljšanje sadašnjega stanja. Uvjereni smo da bi realizacija tih prijedloga rezultirala većom učinkovitošću timova naše Službe u njihovim naporima za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja djece i mladeži naše županije.

Predlažemo:

- da normativ HZZO-a bude 3 000- 3 500 učenika po timu školske medicine
- da svi timovi Službe dobiju odgovarajući prostor za samostalan rad
- da se provede informatizacija Službe uz umreženje svih Službi na razini RH
- da normativ HZZO-a omogući upošljavanje u stručnjaka/suradnika nemedicinskih profila, neophodnih za kvalitetan rad Službe
- da se u svim školama nastava odvija samo u jednoj smjeni
- da u svakoj školi bude uposlen dovoljan broj stručnih suradnika (pedagog, psiholog, logoped i drugi) bez obzira na broj učenika u pojedinoj školi
- da svim učenicima bude omogućena nastava TZK u odgovarajućim prostorima i terminima
- da u svim školama budu u funkciji školske kuhinje
- da se u suradnji svih zainteresiranih stručnjaka i nadležnih resora uspostavi jedan SAVJETOVALIŠNI CENTAR u kojemu bi stručnjaci različitih profila multidisciplinarnim pristupom pružali stručnu pomoć u razrješavanju brojnih i različitih problema koji opterećuju današnju obitelj.

Nažalost, samo stručnost i entuzijizam naših djelatnika, bez odgovarajućih uvjeta u društvu nisu dostatni za postizanje rezultata kakvima težimo i možemo ih ostvariti. U svome radu nužno smo upućeni na suradnju s različitim ustanovama i institucijama, kao što su zdravstvo, školstvo, socijalna skrb, MUP, udruge građana, kao i predstavnicima vlasti. Takav model rada u osnovi je javnozdravstvenog pristupa zdravlju, što potvrđuje i citat prof. Andrije Štampara: "...jer problemima narodnog zdravlja trebaju se baviti svi, a ne samo liječnici. To nije monopol liječnika nego je dužnost i briga svih bez razlike."

Samo u suradnji i uz potporu svih relevantnih društvenih čimbenika možemo ostvariti temeljni cilj našega rada: DA NAM DJECA ODRASTU U ZDRAVE I SRETNE MLADE LJUDE, SPOSOBNE ZA UČINKOVITO NOŠENJE S RAZLIČITIM IZAZOVIMA I TEŠKOĆAMA S KOJIMA ĆE SE SUSRETATI U SVIJETU ODRASLIH.

Kontakt: Željka Mijaković, dr.med.spec.školske medicine

ZZJZ Splitsko-dalmatinske županije,

Služba za školsku medicinu,
21 000 Split, Omiška 27,

tel/fax: 021-483-177